Politika Republike Slovenije na področju upravljanja z vodami

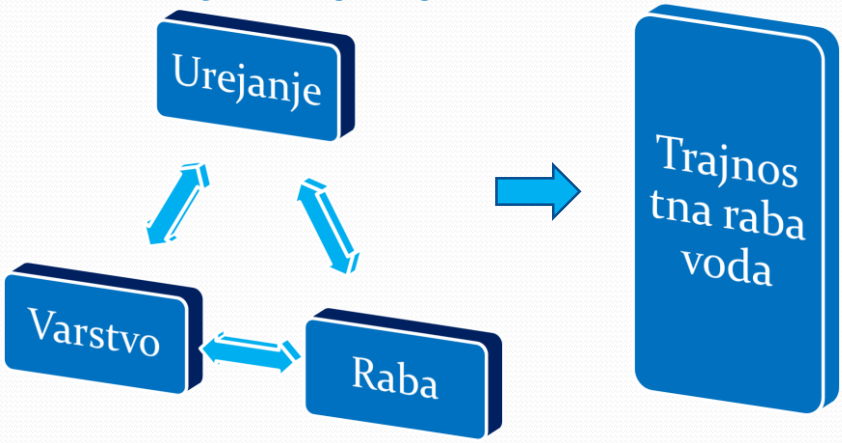
Leon Behin
Generalni direktor
Direktorat za vode in investicije
Ministrstvo za okolje in prostor

Ljubljana, 21. oktober 2015

Namesto uvoda - ugotovitve!

- v zadnjih 20-25 letih se je področje upravljanja z vodami povsem **dezorganiziralo, razkrojilo in razpršilo po številnih institucijah**;
- prepogosto se v okviru upravljanja z vodami ukvarjamo z vprašanji:
  - ***kdo je za kaj pristojen*** *in kdo bi moral kaj storiti,*
  - ***preveč razmišljamo*** *in se* ***prepočasi odločamo****,*
  - *predvideno ukrepanje* ***ostane samo na papirju*** *in se ne izvede do konca;*
- pri tem pa kar prehitro **pozabljamo na škodljive posledice**, ki jih zaradi NEIZVEDENIH ali NEDOKONČANIH ukrepov **čutijo ljudje in gospodarstvo** v obliki **vedno večjih škod**;
- primer poplav - **v Sloveniji imamo na letni ravni cca 150 mio € škod samo iz naslova poplav** (s cca 600 mio € vložka (4 leta škod) pa bi lahko obvladali cca 50 % vseh težav in dali prepotreben kisik tudi gospodarstvu);

Upravljanje z vodami

Upravljanje z vodami

Urejanje

- Varovanje pred škodljivim delovanjem voda
  - Poplavna varnost, omejevanje erozijskih dejavnikov, ...
- Uravnavanje vodnih količin
  - Poplavni valovi, minimalni ekološki pretok, ...
- Vzdrževanje voda
  - Vzdrževanje vodotokov, priobalnih zemljišč, ...
- Skrb za hidromorofološko stanje vodnega režima
  - Vodna infrastruktura, ...

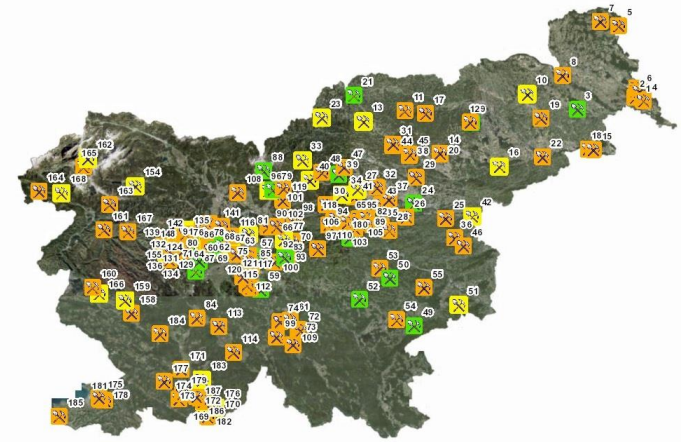
Raba

- Dovoljenja za rabo vode
  - Vodna dovoljenja in koncesije
- Povračilo stroškov za rabo vode
  - Vodna povračila, koncesnina,...
- Spremljanje izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo
- Spodbujanje trajnostne rabe vode
  - Zmanjševanje izgub v vodovodnih sistemih, ipd

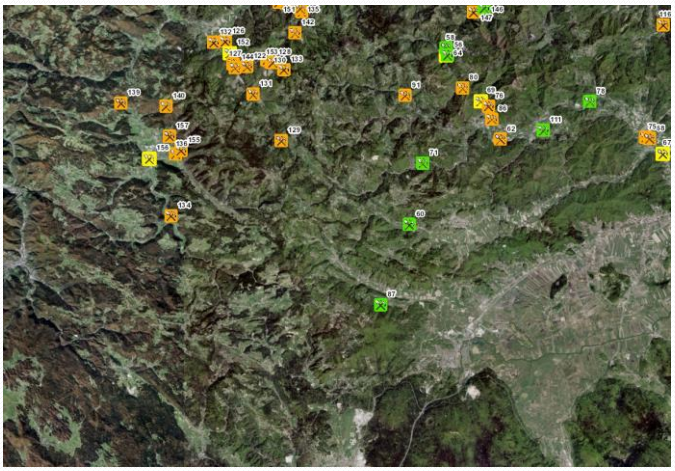
Varstvo

- Zagotavljanje kakovosti pitne vode
  - Vodovarstvena območja, bogatenje podtalnice, ...
- Ohranjanje vodnih površin
  - Poplavne ravnice, ipd
- Posegi v prostor
  - Gradnja objektov na vodovarstvenem območju,, gradnja kanalizacije in čistilnih naprav, ipd
- Monitoring stanja voda
- Spremljanje izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

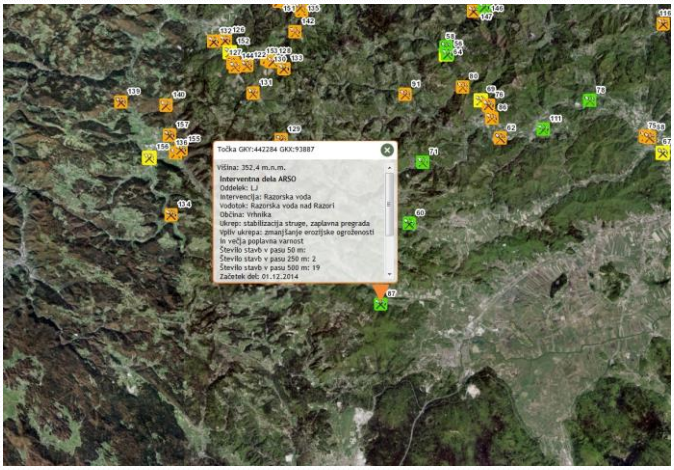
Premik od razmišljanja v izvedbeno ukrepanje na terenu in za ljudi - AKCIJSKI NAČRT – sklop 01 – interventna gradbena dela v 2014 in 2015 (vse javno dostopno na http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso)

Premik od razmišljanja v izvedbeno ukrepanje na terenu in za ljudi - AKCIJSKI NAČRT – sklop 01 – interventna gradbena dela v 2014 in 2015 (vse javno dostopno na http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso)

Premik od razmišljanja v izvedbeno ukrepanje na terenu in za ljudi - AKCIJSKI NAČRT – sklop 01 – interventna gradbena dela v 2014 in 2015 (vse javno dostopno na http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso)

Premik od razmišljanja v izvedbeno ukrepanje na terenu in za ljudi - AKCIJSKI NAČRT – sklop 01 – interventna gradbena dela v 2014 in 2015 (vse javno dostopno na http://gis.arso.gov.si/atlasok

Strategija upravljanja z vodami v RS (v pripravi) – ključne usmeritve

1 - PRIPRAVA KLJUČNIH PROGRAMSKIH DOKUMENTOV S PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI ZA UČINKOVITO IN TRANSPARENTNO UPRAVLJANJE Z VODAMI V PRIHODNJE

- Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti za obdobje 2016-2021 (NZPO)
- Načrt upravljanja z vodami za obdobje 2016-2021 (NUV II)
- Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016-2021 (NUMO)
- Operativni program oskrbe s pitno vodo
- Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode

2 - VZPOSTAVITEV IN NADGRADNJA OBSTOJEČIH EVIDENC S PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI (PROJEKT eVode)

- Vzpostavitev in nadgradnja ključnih evidenc s področja upravljanja z vodami
- Vzpostavitev vseh potrebnih baz podatkov oz. evidenc za potrebe upravljanja z vodami na Agenciji RS za okolje
- Omogočanje vsem uporabnikom dostop do informacij s področja upravljanja z vodami na enem mestu (VEM – eVode)

Strategija upravljanja z vodami v RS (v pripravi) – ključne usmeritve

3 - REORGANIZACIJA CELOTNEGA SISTEMA IN ORGANIZIRANOSTI PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI V RS

4 - ZAGOTOVITEV DODATNIH FINANČNIH IN KADROVSKIH VIROV ZA FINANCIRANJE PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI

- Zagotovitev dodatnih finančnih virov za bolj učinkovito upravljanje z vodami
- Zagotovitev dodatnih kadrovskih virov za bolj učinkovito upravljanje z vodami

5 - BOLJ AKTIVNO IZVAJANJE MEDNARODNIH POGODB S PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI

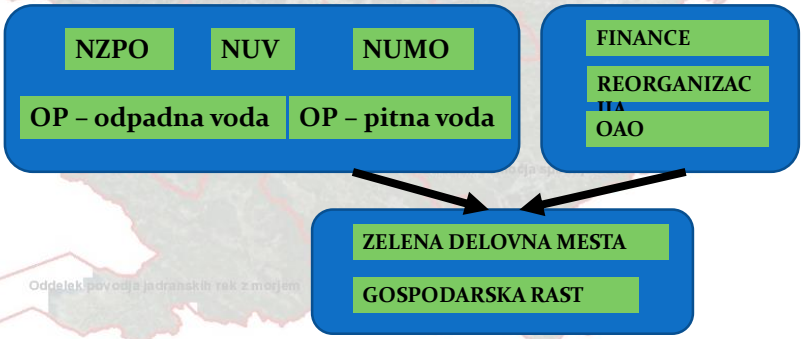
- Bolj aktivno izvajanje bilateralnih mednarodnih pogodb s področja upravljanja z vodami
- Bolj aktivno izvajanje multilateralnih mednarodnih pogodb na področju upravljanja z vodami

6 - ODPRAVA ZAOSTANKOV NA PODROČJU UPRAVLJANJA Z VODAMI

- Odprava zaostankov na področju prometa z vodnimi in priobalnimi zemljišči
- Odprava zaostankov na področju podeljevanja koncesij in vodnih dovoljenj za rabo voda

7 - NORMATIVNE SPREMEMBE NA PODROČJU UPRAVLJANJA Z VODAMI

USMERITEV 1 - PRIPRAVA KLJUČNIH PROGRAMSKIH DOKUMENTOV S PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI ZA UČINKOVITO IN TRANSPARENTNO UPRAVLJANJE Z VODAMI V PRIHODNJE

USMERITEV 2 – VZPOSTAVITEV IN NADGRADNJA OBSTOJEČIH EVIDENC S PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI

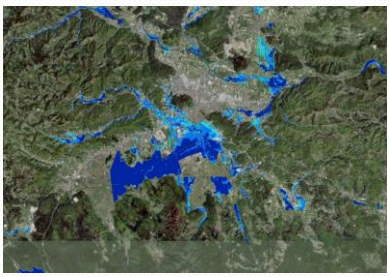
- eVode – vse evidence na enem mestu (ARSO), javno objavljene in javno dostopne!

PROJEKT eVode – vse evidence na enem mestu (ARSO), javno objavljene in javno dostopne -> boljši servis za ljudi in gospodarstvo!

USMERITEV 3 - REORGANIZACIJA CELOTNEGA SISTEMA IN ORGANIZIRANOSTI PODROČJA UPRAVLJANJA Z VODAMI V RS

Kdo sploh upravlja z vodami in kdo je odgovoren za upravljanje z vodami v RS?

<u>Sodelujejo</u>:

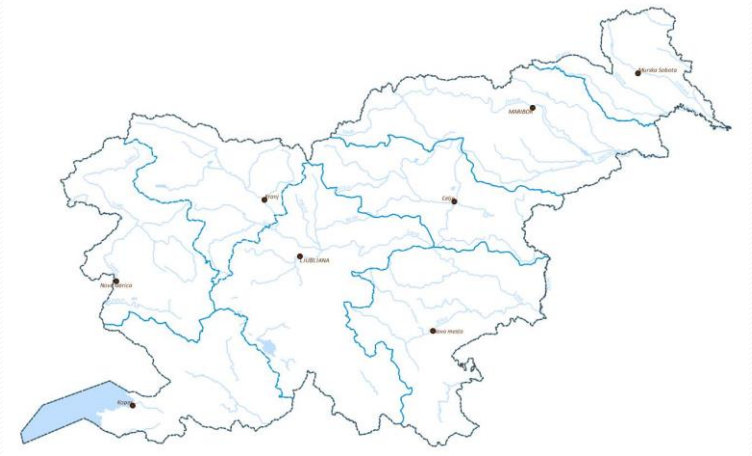
- Ministrstvo za okolje in prostor;
- Agencija RS za okolje z območnimi oddelki;
- koncesionarji oz. izvajalci gospodarskih javnih služb na področju upravljanja z vodami (VGPji);
- Inštitut za vode RS;
- INFRA d.o.o.;
- številni javni zavodi kot pripravljavci raznih strokovnih podlag (Geodetski inštitut RS, Geološki zavod RS, Nacionalni inštitut za biologijo, NIB-Morska biološka postaja, Zavod RS za varstvo narave…)

<u>Odgovornost?</u> Ministrstvo za okolje in prostor.

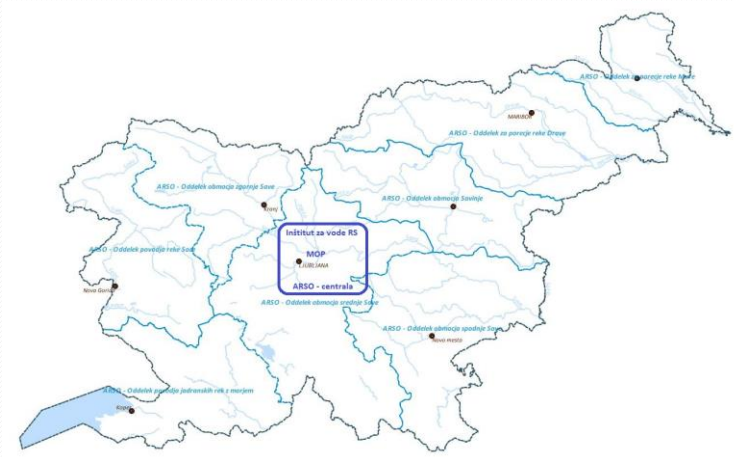
(4. člen ZV-1)

Upravljanje z vodami in vodnimi ter priobalnimi zemljišči <u>je v pristojnosti države</u>, razen tistih nalog, za katere je po tem zakonu pristojna lokalna skupnost.

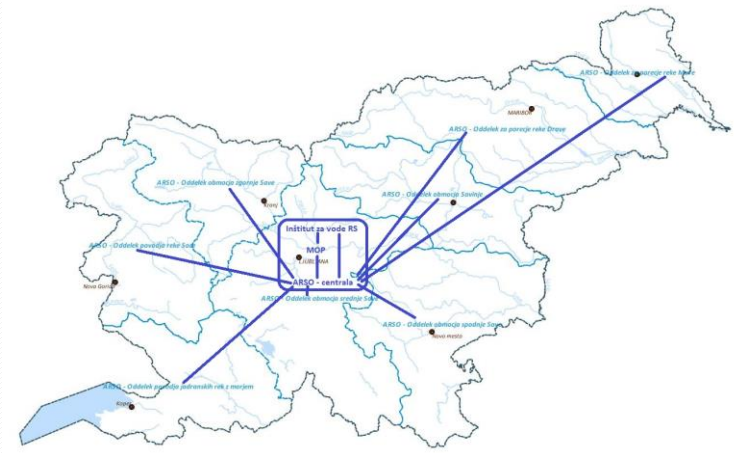
Obstoječe stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

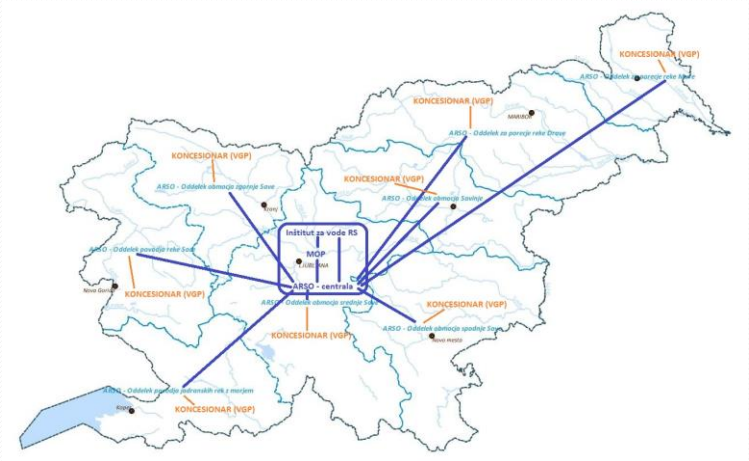
Obstoječe stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

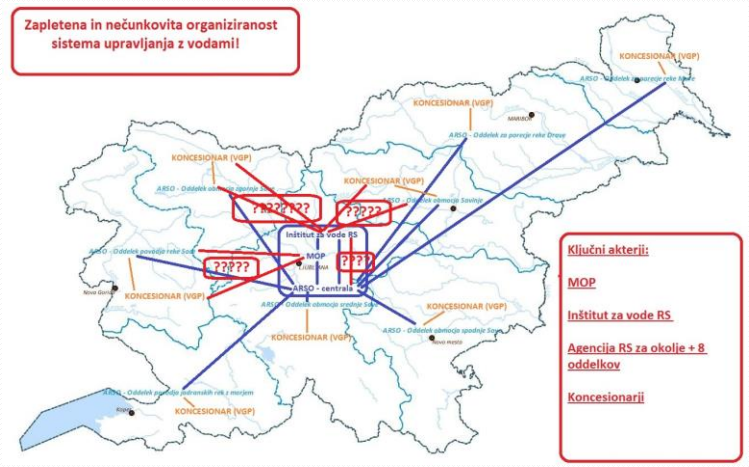
Obstoječe stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

Obstoječe stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

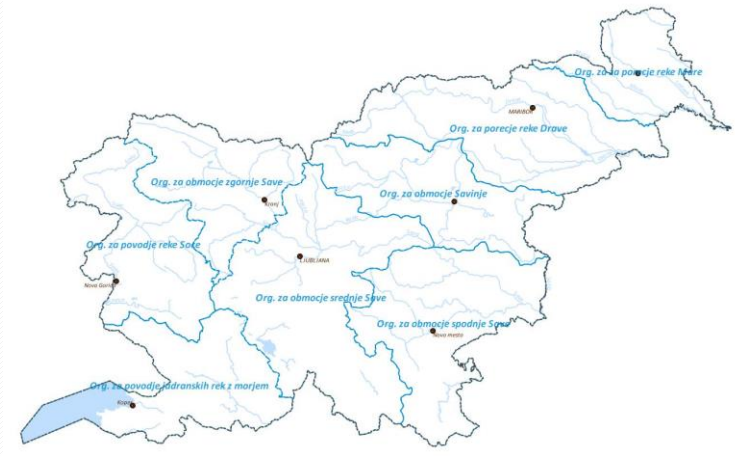
Obstoječe stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

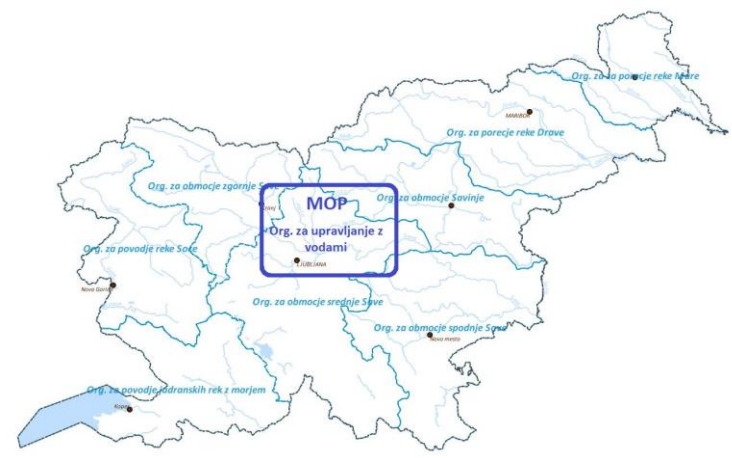
Ključna izhodišča reorganizacije področja upravljanja z vodami v RS

- **decentralizacija** in **ojačitev** upravljanja z vodami **na nivoju porečij**;
  - Zgornja Sava;
  - Srednja (Ljubljanska) Sava;
  - Spodnja Sava;
  - Savinja;
  - Drava;
  - Mura;
  - Soča;
  - jadranske reke z morjem;
- **manj vpletenih inštitucij** z **jasno odgovornostjo** in **jasnimi relacijami** med njimi;
- **izvajanje javne službe** (redno vzdrževanje vodotokov in vodne infrastrukture) s koncesionarji ostaja **nespremenjeno**;
- **konkreten gradbeni inženiring, projektiva in gradbena izvedba** protipoplavnih in drugih vodarskih investicij ostanejo **nespremenjeni** (poteka preko oddaje del preko javnih naročil);

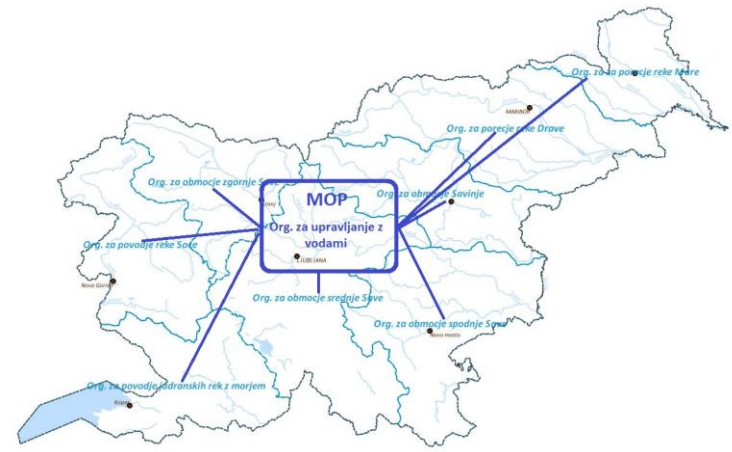
Predvideno stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

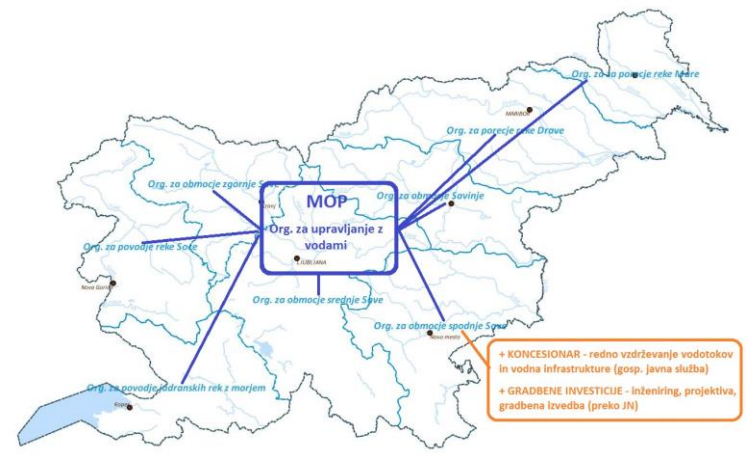
Predvideno stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

Predvideno stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

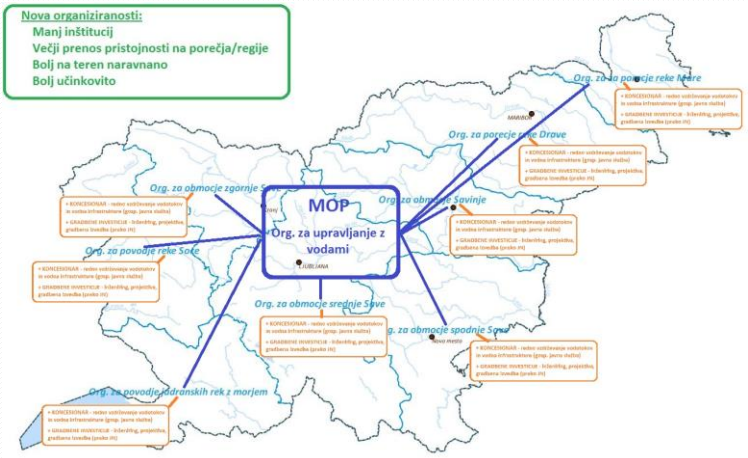

Predvideno stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

Predvideno stanje organiziranosti na področju upravljanja z vodami v RS

Nova organiziranosti:
- Manj inštitucij
- Večji prenos pristojnosti na porečja/regije
- Bolj na teren naravnano
- Bolj učinkovito

Pričakovani rezultati oz. cilji izvajanja Strategije upravljanja z vodami v RS

- manj smrtnih žrtev in nižje škode v primeru škodljivega delovanja voda (boljša preventiva, boljša pripravljenost, boljše reagiranje);
- učinkovita, varna in zanesljiva oskrba z vodo tako ljudi kot tudi gospodarstva;
- boljše stanje (oz. kvaliteta) voda in morja (ohranitev obstoječega dobrega stanja voda in izboljšanje stanja voda na porečjih, kjer je stanje voda neprimerno);
- boljši servis za ljudi in gospodarstvo v okviru raznih postopkov (prostorski akti, gradbeno dovoljenje, koncesije, vodna dovoljenja, itd.);
- nova (zelena) delovna mesta z bolj učinkovitim črpanje sredstev iz EU in drugih finančnih mehanizmov;

REALIZACIJA NALOG V LETU 2015 1/4

- Pomembna strateška odločitev Vlade RS je bila potrditev Akcijskega načrta v novembru 2014. Načrt je podal temeljne a celovite organizacijske, finančne in vsebinske zadolžitve ter roke za izvedbo ključnih interventnih ukrepov, potrebnih zakonodajnih sprememb, potrebnih strateških dokumentov in strokovnih usmeritev ter bodočega celostnega regionalno organiziranja upravljanja izvajalskih nalog upravljanja z vodami.
- Takoj so bila zagotovljena dodatna sredstva za pričetek izvajanja interventnih del za zmanjšanje ogroženosti zaradi poplav, ki se je bistveno povečala zaradi dogodkov v letu 2014. Gre za kratkoročne aktivnosti, ki so pomembno pripomogle k zmanjševanju dodatne ogroženosti, vsekakor pa je potrebno za srednjeročno in dolgoročno zmanjšanje ogroženosti, predvsem poskrbeti za sistemsko, ciljno usmerjeno ukrepanje na terenu, ki temelji na strateško medresorsko usklajenih dokumentih in učinkoviti organiziranosti za izvajanje nalog upravljanja z vodami.
- Najprej je bil s 1.1.2015 uveljavljen poseben namenski sklad »Sklad za vode«. Ta sistemski dodatno vsebinsko urejen kot temeljni sistemski vir za zbiranje namenskih sredstev za področje voda v RS ter namenom uporabe sredstev, tudi v krovnem vodnem zakonu s spremembo Zakona o vodah (ZV-1E) v juliju 2015. Ista sprememba zakona tudi opredeljuje vire tega sklada zaradi nepodeljenih koncesij za rabo vode in določa nadomestilo za to rabo za leti 2014 in 2015, kar omogoča vplačilo sredstev v sklad zaradi rabe vode.

REALIZACIJA NALOG V LETU 2015 2/4

- Skladno s popravljalnimi ukrepi na mnenje Računskega sodišča RS o izvajanju Zakona o vodah, je v drugem polletju MOP pričel z objavo uredb za nepodeljene koncesije za rabo vode, ki so jo izvajale gospodarske družbe od leta 2005 dalje. Gre za pomembno odpravo nepravilnosti, ki bo skladno s terminskimi načrt odpravljena konec leta 2015. Podelitev koncesij uporabnikom bistveno olajšala poslovanje z vidika podeljenih pravic in zanesljivosti uporabe vode v prihodnje. Na drugi strani pa bo Sklad za vode prejel dodatna sredstva - koncesnine za izvajanje nalog na področju voda.

- Izvedeni so predlogi za povečanje sredstev Sklada za vode (sprememba ZVO, ki usmerja koncesnine iz lokalnih skupnosti na RS Sklad za vode, ekonomski model rabe vode, CBC projekti, kohezijska sredstva,...) predstavljajo načrtovane sistemske ukrepe za zagotovitev sistemskega, transparetnega in namenskega financiranja zbranih sredstev.

  To pa bistveno pripomore k prehodu na aktivno upravljanje z vodami. Na ta način tudi ne posegamo v sistemska sredstva drugih resorjev in dejavnosti, ampak prednostno optimalno usmerjamo lastna sredstva.

REALIZACIJA NALOG V LETU 2015 3/4

- Na podlagi te spremembe zakona je bila možna tudi priprava in sprejem sprememb uredbe o organih v sestavi ministrstev, ki je omogočila vzpostavitev Direkcije RS za vode v septembru 2015.
- Direkcija sedaj pripravlja svojo sistemizacijo na podlagi določenih nalog in bo v celoti prevzela predvidene naloge z začetkom leta 2016, kot je predvideno v načrtu. V sklopu priprave proračuna je za leto 2016 tudi predviden nov proračunski uporabnik – Direkcija RS za vode, kar bo omogočilo finančno in samostojno delovanje te inštitucije. Posebna delovna skupina imenovana s strani ministrice za okolje in prostor končuje skupaj z v.d. generalnega direktorja Direkcije RS za vode seznam in prevedbo zaposlenih iz ARSO in IZVRS na direkcijo. Le ta bo izvedena najkasneje s 1.1.2016.
- Direkcija RS za vode bo s svojo regionalno oz. porečno organiziranostjo skrbela predvsem za bolj izvedben in na teren naravnan pristop na tem področju, čemur nismo bili priča v RS zadnjih 20 do 25 letih.
- V letu 2015 je narejen velik preboj na področju informatizacije podatkov o vodah. Vzpostavljen in javno dostopen je portal e-vode, ki bo z nadgradnjo zrasel v osrednji e portal s področja voda. Vanj so že tudi vključeni podatki Lider, ki so financirani s strani MOP, predstavljajo pa pomembno podlago za modeliranje in pripravo vodnih prognoz in dokumentov. Pomembno je tudi to, da so za vse uporabnike brezplačno dostopni.

REALIZACIJA NALOG V LETU 2015 4/4

- Vse navedene aktivnosti se prepletajo in povezujejo tudi s strateškim načrtovanjem ciljev in potrebnih ukrepov na področju voda.
  - Načrt upravljanja z vodami (NUV II), je bil v maju 2015 posredovan v 6 mesečno javno razpravo, kar priča o njegovi pomembnosti in pomenu vključitve kar najširšega kroga sodelujočih v proces njegove potrditve. Trenutno je izvedena večina delavnic in predstavitev po porečjih. Pričenjajo se medresorka usklajevanja in predvidoma konec leta bo dokument pripravljen v postopke preveritve in potrditve.
  - Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti (NZPO) prihaja v fazo javne razprave in sprejema.
  - Načrt upravljanja z morskim okoljem (NUMO) bo v novembru posredovan v javno razpravo,
  - prav tako je pripravljen za javno razpravo Operativni program vodooskrbe.
  - Intenzivno se zaključuje izdelava osnutka Operativnega programa odvajanja in čiščenja odpadnih voda v RS.
- Gre torej za paket petih ključnih dokumentov s področja upravljanja z vodami v RS, ki jih je bilo potrebno časovno in vsebinsko uskladiti, saj so medsebojno povezani. Usmerjeno bo strateško delovanje področja upravljanja z vodami v naslednjih 5 do 10 letih, ki pa bo z vzpostavitvijo sistema nove organiziranosti stalno preverjano in dopolnjevano.

Na Ministrstvu za okolje in prostor smo prepričani, da so navedene in predstavljene aktivnosti, ki pa predstavljajo le del celovite prenove sistema, pripomogle k temu, da lahko danes pričenjamo govoriti o aktivnem upravljanju z vodami.

Simon PEREZ
(9. izraelski predsednik
in Nobelov nagrajenec za mir)

"Voda je simbol preteklosti
in izziv za prihodnost"

